

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXVI. Examinatur controversia circa obligationem recitandi extra
Chorum, Officium parvum B. Virginis, Officium Defunctorum, Psalmos
Graduales, Pœnitentiales, & Litanias majores, diebus in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

vocalis absque mentali nullam habet bonitatem moralem, nec moralis bonitatis speciem; & mentalis ad vocalem se habet sicut anima ad corpus, vel sicut numerus binarius ad ternarium. Sicut enim binarius additione unitatis fit ternarius; sic oratio mentalis additione vocis fit vocalis.

189 Ad secundam probationem nego iterum suppositum, utique formalem, virtualesve intentionem laudandi Deum, stare posse sine formali virtualivè attentione interna ad Deum. Oportet enim quòd voluntas ab intellectu dirigatur, quòdque proinde devotionis (quæ æctus est voluntatis) causa sit attentio & consideratio interna bonitatis, &c. uti docet S. Thomas supra.

190 Ad tertiam probationem nego sequelam: quia licet voluntariè se distrahens destruat substantiam orationis vocalis quoad formam, & quoad ea quæ vocalis oratio importat ex parte animæ; secùs quoad materiam, & ea quæ importat ex parte corporis. Est autem irreverentia contra Deum, imò species quædam irrisivæ Dei ac mendaciæ, velle corporaliter & materialiter orare Deum; deprimereque verba Spiritûs sancti; formaliter verò & spiritualiter recedere à Deo per voluntariam mentis distractionem; uti constat ex Scripturis, Patribus, & rationibus adductis.

191 Objicies 5. recitatio precum ab Ecclesia institutarum; quatenus nomine & imperio Ecclesiæ funduntur, aliquid à Deo impetrare potest, inquit Gobat.

Nego suppositum; neque enim nomine & imperio Ecclesiæ funduntur ejusmodi preces, cum voluntaria mentis distractione; neque tales preces Ecclesia præcipit, cum non sint actus veræ religionis & orationis; neque ministri Ecclesiæ, sic orantes, repræsentant personam Ecclesiæ, nec sunt ipsa Ecclesia per ipsos sic orans. Aliàs Ecclesia per ipsos irrideret Deum, vehementerque provocaret iram & maledictionem ipsius. Nec probabile est quod Gobat n. 839. in contrarium asserit, sive Laymannus cum ipso sentiat, uti putat, sive non.

192 Concludo proinde cum cap. *dolentes*, monēque cum D. Dionysio Carthusiano l. de vita Canonicorum a. 19. & S. Bernardo apud ipsum: vos „ quicumque divino Officio adstricti estis, purè semper & strenuè laudibus interesse divinis; strenuè quidem, ut sicur reverenter, ita & alacriter Domino assistatis, non pigri, non somnolenti, non officiantes, non parentes vocibus, non præcidentes verba dimidia, non integra transilientes, non fractis & remissis vocibus muliebre quoddam balba de nare sonantes, sed virili (ut dignum est) sonita & affectu voces spiritûs deprimentes: purè verò, ut nihil aliud, dum psallitis, quàm quod psallitis cogitatis. Sed heu! heu! in his inveniuntur multi Canonici, multi pariter Religiosi, non mediocriter defectuosi: quia & nimis cursoriè psal-

Tom. II.

lunt, nec convenienter pausant in medio, nec disciplinatè, reverenter, ac timoratè stant coram Deo, sed potiùs dissolutè. Incustoditi in visu, incompositi in moribus, proni ad levitates, ad risus, ad fabulationes; qui & facilliter se à divinis absentant, tardè veniunt, & exeunt ante finem. Et quomodò possunt ad sensum esse intenti, qui tam indistinctè acque celesterrimè proferunt verba sacra? Utinam hi attendant, quod dictum est: *Maledictus homo qui facit opus Dei negligenter!* Et quod per istam Dominus dixit, & ipsemet Christus Pharisæis in Evangelio allegavit: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me!* Quid responsum sunt isti Judici summo, qui ea quæ carnis sunt, tam exquisitè exercent, tamque diuturnè talibus immorantur, qui tardè nimis cantant Matutinas, easque, sicut & cæteras Horas, velocissimè absolvunt? In suis autem prandis, cœnis, conviviis, societatibus, confabulationibus, ludis & jocis, multò diutius sedent, quàm natura exquirat, necessitas postulet, ratio dicet. Porro qui de his quæ Dei sunt, & animarum concernunt salutem, citò nimis expediunt se, omninò perversa est vita ipsorum. Ideò respiciant, nec divino obsequio, & honorificentia Creatoris subtrahant debitum tempus, sed principaliora principalius, diligentius, maturius exequantur, &c.

Concludo etiam, hanc Caramuelis propositionem: *Præcepto satisfacit, qui voluntariè labiis tantum, non autem mente orat...* Respondeo me totà hebdomadà, toto mense, toto anno legisse (Horas) sine culpa veniali, & me non peccavisse venialiter tam certò scire, ut possem juramento firmare.... Homo sum... distractiones non evito, involuntarius milies, interdum etiam voluntarias; & nihilominus nullo crucior scrupulo, nullo dubio angor: quia prudenter suppono me ad attentionem internam non teneri; eam habere bonum esse, & eà carere ne quidem levem esse culpam; me ad lectionem tantum & attentionem externam obligari; hanc (inquam) Caramuelis propositionem, à Conventu Cleri Gallicani, die 4. Septembris anno 1700. in Palatio Regio San-Germano Congregati, hac censurâ jure optimo confixam fuisse: *Hæc propositio est absurda, verbo Dei contraria, hypocrisis inducit, à Prophetis, & Christo damnata his verbis: "Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me."*

CAPUT XXVI.

Examinatur controversia circa obligationem recitandi extra Chorum, Officium parvum B. Virginis, Officium Defunctorum, Psalmos graduales, penitenciales, & Litanias majores, diebus in Breviario præscriptis.

Certum est, utentes Breviario Romano, 194 juxta declarationem Pii V. in Bulla Breviario illi præfixa, in privata recitatione, non

teneri ad Officium parvum B. Virginis, Officium Defunctorum, Psalmos graduales, &c. præterquam in die Animarum, in quo tenentur ad recitandum Officium Defunctorum, sicut & ad Litanias majores in diebus S. Marci & Rogationum. Quia ex mente Ecclesiæ, expressa in rubricis specialibus illorum dierum, ex communi item sensu & consuetudine taliter recepta, ista sunt taliter annexa Officio illorum dierum, ut censeantur pars Officii, obligans sub mortali. Ita Suarez, Lezana, Tannerus, Sylvius, & DD. communiter contra Homobonum, Molfesium, & paucos alios id negantes tam de Litiis, quam de Officio Defunctorum in die Animarum.

195 Controversia ergo (circa privatam obligationem Officii parvi B. Virginis, Officium Defunctorum, Psalmos graduales, &c.) de iis procedit, qui non utuntur Breviario Romano, sed proprio alicujus Diocesis, vel Religionis. Nam ipsos non teneri, extra Chorum, ad Officium parvum B. Virginis, & alia supra dicta, censent Marchantius Tribun. pœnit. to. 2. fol. 109. Pellizarius tr. 5. c. 8. n. 100. aliique nonnulli. Et ita pro Cisterciensibus declarasse eorum Generale Capitulum anno 1618. Cistercii celebratum, refert Caramuel in Reg. S. Benedicti disp. 110.

196 Verum quidquid sit de ista declaratione (de qua mihi non satis constat) video Doctores longè graviorem obligationem illam asserere. Censeo proinde eorum opinionem, utpote probabiliorem, tutioremque, in praxi esse sequendam. Eò quòd Officia illa, in Religionibus, & Ecclesiis, in quibus certis diebus per Breviarii rubricas præscripta sunt, ex communi Majorum sensu, tam in Choro, quam extra, partes sint Officii Canonici, quod sub mortali quisque tenetur integrum recitare, secundum ritum Ecclesiæ suæ, vel Religionis. Ista namque est communis sententia Majorum, Sylvestri, Panormitani, Cardinalis Zarabellæ, Authoris Directorii juris (apud ipsum) sancti Antonini in Summa p. 3. tit. 13. c. 4. §. 3. Dominici Soto l. 10. de just. q. 5. a. 4. ubi sic: *De Officio B. Virginis controversatur inter Doctores, utrum etiam sit in præcepto; eò quòd hac de re nullum extat jus, sed sola consuetudo: quam conjicit quidem cœpisse ex pietate & devotione; at verò (inquit) decursu temporis consuetudo adeò invaluit, ut nullus Doctorum negare audeat vim habere præcepti.*

197 Hanc etiam sententiam sequitur celeberrimus Canonista Prosper Fagnanus ad caput Presbyter de celebr. Miss. & fusè probat Natalis Alexander Th. Mor. & Dogmat. to. 6. c. 8. a. 2. reg. 12. in eamque inclinant sapientissimi Patres nostri, Lezana, & Thomas à Jesu.

Et probatur 1°. ex allegata consuetudine, vim legis habente, ex communi Majorum traditione. *Communis enim consuetudo est, ut Officium B. Virginis computetur inter Horas; ait Sylvester in Summa verbo Hora §. 6.*

2°. ex Constitutione Pii V. Breviario Romano præfixa, in qua utentes quidem illo Breviario in privata recitatione liberat ab obligatione dictorum Officiorum, sed sine præjudicio sanctæ consuetudinis illarum Ecclesiarum, in quibus Officium parvum B. Mariæ semper Virginis in Choro dici consuevit. Teste namque Fagnano in cap. Presbyter de celebrat. Missar. in eadem Constitutione Pontifex subjunxit: *Hoc autem concedimus sine præjudicio consuetudinis illarum Ecclesiarum, in quibus Officium parvum B. Mariæ semper Virginis in Choro dici consueverat: ita ut in istis Ecclesiis servetur ipsa laudabilis & sancta consuetudo celebrandi more solito prædictum Officium.* Cujus obligationem, in alia Constitutione, quæ incipit *superi*, derivatam ait ex jure, consuetudine, usû statuto, Institutione ac Constitutionibus Ecclesiarum illarum, vel Religionum.

Nec certè ratio, propter quam à peccato liberos declaravit Romano utentes Breviario: *Nos propter varia hujus vita negotia, multorum occupationibus indulgentes, peccati quidem periculum ab ea præscriptione removendum duximus: locum habere videtur in Monachis & Religiosis, speciali Ordinis sui Breviario sic utentibus, ut à negotiis & occupationibus secularibus prorsus sint segregati; qui proinde facilius possunt orationibus ac divinis precibus vacare, cap. placuit, & cap. scopus 16. q. 1. Enimverò particulares Ecclesiarum vel Religionum consuetudines laudabiles firmare solent Pontifices, non infirmare, vel iis derogare. Legi meretur Fagnanus in 3. Decret. p. 2. pag. 290.*

3°. ex S. Thoma quodlib. 5. q. 5. a. 2. ubi occasione quæstionis, *utrum Clericus beneficiatus teneatur, in scholis existens, dicere Officium Mortuorum, sic dicitur: Clericus, ex hoc ipso quòd est Clericus, & præcipue in sacris Ordinibus constitutus, tenetur dicere Horas Canonicas; sed in quantum est Clericus beneficiatus in hac Ecclesia, tenetur dicere Officium secundum modum illius Ecclesiæ. Est ergo considerandum, quòd Officium Mortuorum quandoque in Ecclesia dicitur sicut ordinariè pertinens ad Ecclesiæ Officium, sicut in tota Ecclesia, in die Animarum, dicitur Officium pro Mortuis; & in qualibet Ecclesia est aliqua super hoc specialis consuetudo (nota bene) puta, ut dicatur ordinariè Officium Mortuorum semel in septimana, vel qualitercumque aliter, secundum certum tempus. Et ad hujusmodi Officium Mortuorum tenetur Clericus beneficiatus in aliqua Ecclesia, etiam in scholis existens (id est etiam extra Chorum) ut per hoc satisfaciat Mortuis, quorum recipit bonum. Aliquando verò dicitur Officium Mortuorum in Ecclesia extraordinariè, propter aliquam causam specialiter emergentem, puta ad preces alicujus personæ, vel propter aliquid hujusmodi; & ad hujusmodi Officium Mortuorum non tenetur Clericus existens in scholis. Atqui quâ ratione Cle-*

ricus beneficiatus Officium divinum recitare tenetur secundum modum; seu ritum illius Ecclesiae, in qua beneficiatus est, eadem vir Religiosus Officium divinum recitare tenetur secundum modum ac ritum suae Religionis. Quemadmodum ergo Clericus beneficiatus ad recitandum Officium Mortuorum (& idem est de Officio parvo B. Virginis; &c.) tenetur extra Chorum, quoties recitatur in Choro, sicut ordinariè pertinens ad Officium Ecclesiae suae: sic Religiosus tenetur extra Chorum ad recitandum Officium Mortuorum, B. Virginis, &c. quoties recitatur in Choro, sicut ordinariè pertinens ad Officium Religionis suae, sive ex lege scripta, sive ex consuetudine, vel Rituali seu rubricis illius. Quantum enim ad Officium Mortuorum, Religiosus vivit ex bonis ipsorum, sicut Beneficiatus. Et sic in ipso etiam locum habet ratio S. Thomae.

200 Si objicias 1. Rituale Ordinis Carmelitarum v. g. non magis obligare sub mortali, quam Constitutiones. 2. Patulum V. Benedictinis, seu utentibus Breviario Benedictino, concessisse omnia privilegia, gratias & indulgentias concessas utentibus Breviario Romano.

Ad 1. respondeo obligationem recitandi Officium parvum B. Virginis, Mortuorum, &c. non provenire ex Constitutionibus, vel Rituali aut rubricis Carmelitarum praecise, sed inde solum haberi quod Officia ista certis diebus sint pars Officii ordinarii & Canonici à Religiosis Carmelitis persolvendi; quo posito, obligatio recitandi Officium Canonicum integrum, juxta ritum Ordinis Carmelitarum, ex praeccepto Ecclesiae est. Quemadmodum quod duodecim Psalmi à Religiosis Benedictinis pertineant ad integritatem Matutinarum ipsorum, habetur ex Regula & rubricis Breviarii ipsorum; sed hoc posito, obligatio recitandi sub mortali duodecim Psalmos in Matutinis, provenit ex praeccepto Ecclesiae, volentis ut quisque Officium Canonicum recitet juxta ritum Ecclesiae suae, vel Religionis.

201 Ad 2. respondet Illustrissimus Fagnanus, privilegium istud non importare liberationem ab obligatione recitandi Officium parvum B. Virginis, &c. diebus in Ordine Benedictino praescriptis: quia dum Pius V. utentes Breviario Romano liberavit ab obligatione Officii parvi B. Virginis, non liberavit per modum privilegii cujusdam, sed per modum simplicis declarationis, qua dirimere voluit controversiam, quae erat inter Doctores, an utentes Breviario Romano, tenerentur, saltem extra Chorum, ad Officium istud recitandum juxta rubricarum praescriptum. Declaravit Pius V. quod non, simpliciter & absolute removendo periculum peccati, ab iis qui illud non recitarent juxta dictas rubricas; etsi rubricas non sustulerit, ut pii & devoti Ecclesiastici illud saltem ex devotione recitent.

Tom. II.

Quibus omnibus consideratis, prudens Lector satis videt, ut minus dubium fundatum esse, an non sit obligatio Officia illa recitandi sub gravi peccato. In isto vero dubio viam tutiorem in praxi sequendam esse; ratio dicitur, Canoniceque & Patres docent, ut videmus agendo de conscientia dubia.

Nec vero id nimis severum, Religiosisque studio ac praedicationi verbi Dei occupatis nimis grave causari possunt Religiosi prudentes: quia, ut rectè Natalis Alexander, viri verè Religiosi, pii ac diligentes, videbunt sibi satis temporis superesse ad perfolvendum magnum Officium etiam feriale, simulque parvum Officium B. Virginis, ac Officium Mortuorum, semel in hebdomada, vel mensse; si considerent id quod in Ecclesiastica legitur Historia, utique saeculares viros, imò etiam Reges, qui strenuè Rempublicam per se ipsi administrabant, inter tot & tantas negotiorum turbas, Canonicum Officium integrum, & Horas B. Virginis, aliasque preces recitasse. Alfredus quippe, Angliae Rex, sic totum diem cursum dividebat, ut octo horas in scribendo, legendo, & orando; octo in cura corporis; octo in expediendo Regni negotia transigeret, prout scribit Willelmus Malmesburienensis...

De S. Ludovico scribit Guillelmus de Nangiaco in ejus gestis: quod omnes Horas Canonicas, & etiam de B. Virgine, cum cantu quotidie audire volebat; etiamsi eas in itinere equitando audire contingeret, nihilominus eas inter se & Capellanum suum, tam de die, quam de B. Virgine, submissè dicebat. Insuper Officium Mortuorum quotidie cum novem lectionibus, etiam in Festis quantumcumque solemnibus, dicebat cum Capellano suo. Rarè accidebat, quin quotidie duas Missas audiret, & frequenter tres vel quatuor.

Porro si Regibus, tot negotiorum mole, ac Reipublicae administratione occupatis, tempus non defuit persolvendi tam multiplex Officium (prosequitur Natalis Alexander) multò minus deerit Clericis ac Religiosis viris, quantumvis studio & verbi Dei praedicatione occupatis, modò ipsis pietatis studium, Deique amor non defint. Et breve temporis spatium, quod ideò ex reliquo die succident, Deus benedictione sua compensabit; majorem in studiis, & concionibus parandis facilitatem, feliciorumque donans exitum. *Parum enim studia nostra, concionesque proficiunt, nisi Dominus intus nos docuerit, suoque lumine & gratia illustraverit, ac verbum dederit evangelizantibus virtute multa. . . . Nisi enim Dominus aedificaverit domum, in vanum laboraverunt qui aedificant eam. Et. . . adjumenta doctrina tunc profunt animae, adhibita per hominem, cum Deus operatur ut profint. Quod pietate magis orationis, quam oratorum facultate predicator fieri non dubiet, ut orando pro se, & pro illis quos est allocutus, sit orator antequam dicat. . . . Prinsquam exerat profe-*

remem linguam, ad Deum lovet animam scientem, ut eructet quod biberit. Verba sunt Augustini l. 4. de doct. christ. c. 15.

CAPUT XXVII.

Causæ excusantes ab Horarum recitatione.

206 **P**rima causa est impotentia, sive physica (ut si careas Breviario, nec comparare possis, nec memoriter scias) sive moralis, ut si gravi detinearis infirmitate, nec Officium persolvere queas absque gravi capitis vel corporis incommodo, vel dolore: tunc enim pia Mater Ecclesia addere non intendit afflictionem afflicto. Idem est si inter hæreticos degens, graves ab ipsis cruciatus probabiliter metuas, si per Horarum recitationem agnoscaris.

207 Monet tamen S. Carolus cum Concilio suo IV. Mediolanensi tit. de vita & honest. Cleric. febr. morbovè aliquo, vel adversâ valetudine leviter aliquando laborantem, justam propterea excusationem non habere, quam obrem Officium Canonicum intermittat, omittere. Itaque si quando corporis infirmitate affectus est, ipse pro sua conscientia rectè videat, quid præstare possit, ne omitendo graviter peccet, ac beneficii, si quod habet, fructus suos non faciat. Unde infirmitates non adeò graves, v. g. febris tertiana, vel quartana, dolor capitis, vel stomachi, &c. juxta communem sententiam regulariter non excusat, tametsi Leander qq. Moral. p. 1. tr. 8. disp. 5. q. 23. excuset laborantem tertianâ, & q. 24. laborantem quartanâ. Idque Gobat n. 715. admittat pro die paroxysmi. Tam largè de seipso non sensit Navarrus, sic loquens in Manuali c. 25. n. 100. *Equidem ipse non sum ausus excusare me ob agritudinem, à pronuntiandis Horis, nisi uno, vel altero die, spatio septuaginta circiter annorum, quibus recito, licet quinque conclamatus fuerim.*

208 Si quem tamen deseruerit gravis febris, non teneatur statim recitare, sed tantisper differre potest, si alioqui periculum sit reincidentia. Si tamen possit Sacrum facere, cur eum Gobat ibidem cum Sanchez liberat ab Officii recitatione? Cur Sancius apud ipsum n. 716. indistinctè dicit, quòd qui nequit recitare Breviarium cum attentione, melius est ut penitus omitat? Cum inde consequens sit, eum qui à natura vel habitu tam vagabundæ est phantasia, ut quando orat, solet torâ ferè oratione distractus esse, meliùs omittendum, quam recitandum. Sancio Gobat nihilominus assentitur, quando quis propter maximum strepitum, vel mœrorem ingentissimum attendere non potest ad verba. Sed quidni virtualiter saltem attendere possit, faciendo quod potest & debet, distractionibus utique non consentiendo, eas pro posse rejiciendo, divinum auxilium implorando, &c.?

209 Toletus (prosequitur Gobat) eximit abso-

lutè cæcum, est tenentem memoriâ Breviarium. Sed hoc Doctores communiter meritò improbant: cum ipsi nec desit potentia physica, nec moralis. Quam ob causam immeritò quoque Tamburinus, & Leander apud eundem n. 718. excusant laborantem ex oculis, qui fabulas legit, vel historias, sed timet ne videndi vim amittat, si legat Horas. An non hoc est plus tribuere inani imaginationi, quam timori prudenti? Si suo non timet visui legendo historias, cur timet legendo Horas? Improbabiliter etiam Cotonius apud eundem n. 719. censet, festum ex labore, itinere, vel negotiis, accidentaliter aliquando occurrentibus, Officium in sero dilatum posse omittere: quia comparatur infirmo. Quippe ob ratiunculam levissimam, contradicit cæteris passim Doctoribus; nec enim infirmo verè est comparandus; nec omnis infirmus excusatur, nec fatigatio adimit tantum virium, quantum necesse est ad Officium persolvendum. Potius de somno aliquid detrahat, quam Officium dimittat. Tantæ profectò laxitates non videntur toleranda.

Sed quid de Parocho, qui culpâ suâ ac negligentia distulit parvas Horas usque ad undecimam noctis, tuncque vocatus ad audiendam confessionem infirmi, mediâ ante duodecimam redit (ex diurno labore fatigatus) nondum cœnatus; nec cœnare potest post mediam noctem: quia sequenti die festo debet celebrare? Talem ab Horis illis recitandis excusat Gobat n. 724. Sicut enim valde fatigatus ex labore inutili vel improbo, jus habet cœnandi, non obstante die jejunii; ita & dictus Curio, non obstante lege, Horas recitandi: utpote à qua tunc deobligatur, sicut ille à lege jejunii. Sed licet talem à lege jejunii excuset Gobat cum Sanchez, id tamen probabile non esse ostendimus, dum de jejunio agemus. Unde sicut ille non excusatur à lege jejunii; ita nec Parochus à lege Officii recitandi. Sibi imputet quòd de sua cœna tantum temporis detrahere debeat, quantum necesse est ad persolvendum Horas, quas in illud tempus suâ culpâ distulit; quòdque proinde abstinere debeat à plena cœna, vel etiam majori parte illius. Non est ista incommoditas tanta, ut talem valeat excusare.

Certè hinc nimium à nonnullis laxantur hæbenæ. Et idèd nec illi audiendi, qui cum Henriquez l. 4. c. 4. aiunt, eum qui ex paroxysmo febrili v. g. prævidet se impeditum iri, quominus suo tempore Horas v. g. vespertinas recitet, non teneri ad præveniendum, licet commodè possit. Contrarium enim meritò docent Lessius, Sanchez, Arriaga, imò & ipse Diana p. 4. tr. 10. resol. 10. præveniendique obligationem timoratorum omnium sensus & usus satis ostendit. Ostendit & ratio, quia sicut qui manè non potuit recitare v. g. Primam, Tertiam, Sextam, recitare teneatur vespere, si tunc possit; sic qui vespere non poterit recitare Vesperas & Completorium, recitare teneatur